

ŞEHİR OKUMALARI ŞEHİR SOHBETLERİ

-beş-

Şehri okumak seyahatliğe benzer. Bilinmez bir coğrafyada sora sora yol alırız. Tanıdıkça çeker, çektikçe devam ederiz. Peşine düşeriz. Şehir okumaları da böyle.

Ahmet NARİNOĞLU

Hani derler ya kâinat bir kitaptır. İnsan kâinat kitabını okudukça bilinenlerin yanında bilinmeyenleri çoğalır ya şehir okumaları da kâinat okumalarına benzer. Okudukça şehri ne kadar az tanıdığımızı anlarız. Daha çok daha çok diye azmimiz artar. Şehir okumaları kitap okumaya benzer. Okudukça derinlere dalarız. Bilinmeyen dünyanın yolculuğuna takılırız. Onun gibi şehri okudukça derinlere dalma tutkumuz artar. Şehri okumak seyahatliğe benzer. Bilinmez bir coğrafyada sora sora yol alırız. Tanıdıkça çeker, çektikçe devam ederiz. Peşine düşeriz. Şehir okumaları da böyle. Sordukça, tanımak, tanıdıkça az tanışığa tanık olmak, merakın peşinde yol almak. Öyleyse şehri nasıl okumalıyız? Şehir okumaları neye benzer? Yolu ve usulü var mı? Var elbette. Baştan söyleyelim. Şehir insan benzer. İçinde insanlığının var olduğu canlı bir hayat. İnsan gibi okudukça/bildikçe, bilinmez yönleri bilinmeye davet eder. Şehri okuyamayan ben şehirliyim dese de dağarcığı boş dervişe benzer. İnsan şehri okudukça onunla özleşir/bütünleşir. İnsan şehri okudukça onunla hemhal olmaya başlar. Şehir üniversiteye benzer. Bunu İstanbul için çok söylerler. Derler ki; İstanbul da talebe iki üniversite birden okur. Biri akademik üniversite, ikincisi İstanbul'un kendisi. İstanbul gence hayatı öğretir, hayata hazırlar. Hatta derler ki; İstanbul da yaşayanın beyni/fikri/algısı büyür. Öteki şehirlerimiz de böyledir. Şehrin neyini, nesini okumalı? Şehrin hangi yönleri okunmalı? Şehirde yaşıyoruz, her şeyini biliyoruz daha okunacak neyi var? Sorular bizi meraka, merakta okumalara götürür. Cevabı da kolay.

Alıcı gözle yani okuyucu gözle baksanız şehirler öylesine zengin, öylesine dolu ki. Her köşesi yaşanmışlıklar dolu. Basılan yer anılar/izler taşır. Gördüğünüz her şeyin hikâyesi/tarihi var. Şehirler birike birike bu hale geldiler. Okumaya ömür bile yetmez. Şehir okuması için göze çarpanlar bile yeter. Mesela;Tarihî, Mimari, Sanat,Zanaat,Kaybolan meslekler,Edebiyat ,Musiki, Eğlenme/dinlenme,Çarşı/Pazar,Cadde/sokaklar, İbadet mekânları, Mezarlıklar, Doğal alanlar, Kıyı/sahiller, Yazılı/görsel eserler, Hayvanlar, Canlılar , İnsan hayatlar,Olaylar .. Şehir okumaları ile şehrin dününe bugününe bakarız. Derinliğine, genişliğine ele alırız, tespitler yaparız. Elimiz kalem tutuyorsa notlar alır, yazar/çizeriz. Mutlaka derlemeler yapmalı, arşiv oluşturmamız. Düşünün 100 yıl öncesine

ait elimizde/evimizde ne var? Ne biriktirdik/ biriktiriyoruz. Şehir okumaları bize bunu sağlar. Şehir okumaları, şehirde tutunmanın, kalıcı olmanın yollarını açar.

Peki, şehir okumalarının faydaları neler?

- Şehir okumaları hem insana hem şehre değer katar
- Şehrin yaşam/hayat kalitesini artırır
- İnsanı efendileştirir, mülayimleştirir, medenileştirir
- Zihni, fikri açık olmayı sağlar
- Bilinçli yaşamayı destekler
- Şehirle daha kolay dostluklar kurar
- Şehre bağlanır uyumlu kılar
- Şehirde yaşanmışlıklarını anıları çoğaltır
- Şehrin hafızasını geliştirir
- Şehre dair mesuliyet yükler
- Şehrin imajını güçlendirir

Şehir okumaları şehir üzerine kitap okumadan öte. Şehir üzerine inceleme ve araştırma yapmakta şehir okuması sayılmaz. Okumayı yazı yazmaktan öte anlamalıyız. Şehir okumalarında bakışlar karşımıza çıkar. Dört bakışla şehri okuruz;

- Ezberci
- Eleştirici
- Redci
- Kabulcü

Dört bakış dört ayaklı masa gibi şehri muhkemleştirir. Yerli yerine oturtur. Yani hakkını verir. Tıpkı insan gibi. Yanı var, yönü var. Hâsılı kelam şehri tek gözlük takarak okuyamayız. Kent/şehir okumalarını bakmak, görmek, kavramak, anlamak diye tarif edenlerde var. Haksızda değil. Okumak direnmeyi öğretir. Şehri okumak şehre direnmeyi değil, tutunmayı öğretir. Bir söz var: "her dem yeni doğanz/bizden kim usanası". Nasıl dünya her sabah yenedünya ise, şehirlerde öyle. Sabahın ilk ışıkları vurup da uyanınca şehir yeni şehirdir. Her şey yerli yerinde duruyor olsa da canlı gibi, hücrelerine kadar yenilenir. Göze gelmesede akıl idrak eder, kavrar. Bu yüzden şehir okumaları da canlı, diri, dingin olmalıdır. Kendini yenileyen bir okuma.

Şehir okumaları yapmadan yaşamaya sürdürürsek, dedikodu/magazin/günübirlik tuzaklara düşeriz. Kıt bilgiler/bilmeler ile yanılırız. Şehir okudukça severiz, tanınır, hazlanınz, keyif alınız. O zaman soralım. Şehir okumanın yolları, usulleri ne olmalı?

• Gezmek en basit, kolay şehri okuma yolu gezmek, görmektir. Atasözümüz " çok okuyan değil çok gezen bilir" der

• Gözlem yapmak. Gezmek, dolaşmak yetmez. Gördüklerini anlamak, tespitler yapmak gerek

• Sormak. Şehir okumalarında "sormak" anahtar gibi. Okumasını bilmiyorsak, yani kent okuyazanı değilsek bir şehir bilenine soralım. Atalarımız der ya! "Sora sora Bağdat bulunur". İnanın sormak, kestirmeden bir kent okuma yoludur.

• Kitap okumak. Kent üzerine yazılan yazılı/görsel/sosyal alem okumak faydalı. Yazılı metinler, belgeseller kalıcı olur, zihinde iz yapar.

• İnceleme-araştırma yapmak. Daha da ileriye gidersek şehre eğilmek, kafa yormak, konular üzerinde teferruatlı çalışmak diyebiliriz. Bunu yapanlara şehri bilenler derler.

• Sohbet. Sohbet gibisi var mı? Şehir üzerine sohbet dinlenmek kitap okuma mesabesinde okumaya bedel. Şehirde sohbet ehli insanlar var. Onları arayıp bulmalı, sohbet etmeli. Bazı şehirlerde sohbet grupları var. Çoğalmalı ve şehre yoğunlaşmalı

• Anılar dinleme. Şehirde anılar okunur gibi okunmalı. Anılar şehre tanıklık eder. Silinmeyen izlerdir. Tektir, tekildir. Ne ezber, ne kopya. Kendi nevi şahsına mahsustur. Anı dinlemek insanı şehre yolculuğa davet eder.

• Konuşmak. Şehirde konuşmıyoruz artık. Bildiğimiz 300-500 kelime ile çok az cümle kurarak gün bitiyor. Konuşmadan alışverişler/iş yapmalar. Sosyal alemde oyalanmalar, televizyon karşısında saatlerce sessiz teslim oluşlar. Atalar der ya; "insan konuşa konuşa". Şehirde konuşmalı insan. Dilin güzelliği, gönlün güzelliği şehre soluk olmalı.

Her şehir kendi nevi şahsına münhasır okumalara davet eder. Şehrin sakinleri bunu anlamalı, yolunu çizmeli. Hâsılı; şehir hayattır. Tanınası, anlanası, ama ezberlenesi değil. Gelin Yunus'a kulak verelim

*"Gelin tanış olalım
İşi kolay kılalım
Sevelim sevelelim
Dünya kimine kalmaz"*

Çağlar ötesinden şehirlere hayat veren soluk bu! Şehri okudukça tanış olacağız/şehri kolay kılacağız/ seveceğiz/sevileceğiz. Yaşanası şehirlerimiz olacak. Özlemimiz bu değil mi?